

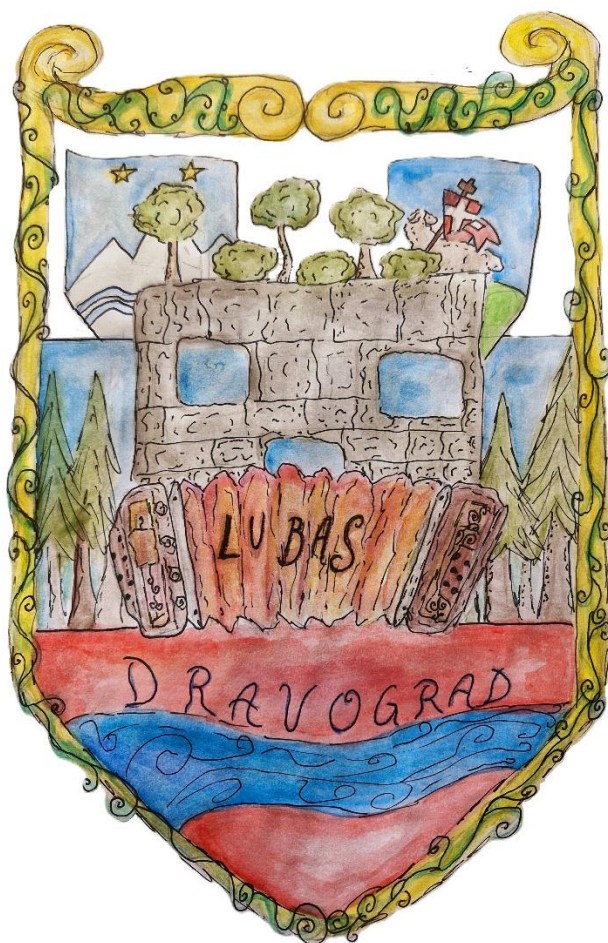

Osnovna šola
Neznanih talcev
Dravograd

Trg 4. julija 64
SI-2370 Dravograd
T +386 2 87 20 850
os.dravograd@guest.arnes.si
www.os-dravograd.si
DŠ 62927892
MŠ 5082889

TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA TRADICIJA V TRENDU

ZVEN DRAVOGRAJSKE HARMONIKE SKOZI ČAS

Dravograd, marec 2025

Avtorji naloge:

Julija Sadar, ilustratorka logotipa

Gal Hanjže Hartman, Tinej Kobold, Mely Melanšek, Janez Vivod, Leila Pungartnik, Iza Sentič, Rene Uršnik, Zala Božič, Zoja Kralj

Mentorica: Anja Mihelič, dipl. sloven. in dipl. geog.

Jezikovni pregled: Anja Mihelič, dipl. sloven. in dipl. geog.

POVZETEK:

Lubasova harmonika, ki izhaja iz Dravograda, simbolizira preplet umetnosti in lokalne kulturne dediščine. Cilj projekta je predstaviti Lubasovo harmoniko in harmonikarsko tradicijo skozi čas.

V naš projekt smo vključili harmonikarje naše šole, ki so nam zaigrali različne viže. Ugotovili smo, da se harmonika lahko uporablja v različnih glasbenih žanrih – od tradicionalne ljudske glasbe do sodobne popularne glasbe.

Lubasovo harmoniko smo predstaviti kot turistični produkt, ki združuje tradicionalne spretnosti in sodobne pristope, s tem želimo nagovarjati tako ljubitelje kulturne dediščine kot tudi mlajše domačine ali turiste, ki jih privlači ideja moderne interpretacije tradicije, torej tradicije v trendu. V projekt Zven dravograjske harmonike skozi čas smo vključili igro, ki predstavlja pot Lubasove harmonike od izvora do trenutne hrambe. Igra je zasnovana tako, da jo lahko igramo manualno z zemljevidom v roki ali pa preko QR kod, ki nas vodijo od ene točke do druge. Na cilju, torej končni lokaciji Lubasove harmonike pa nas pričaka drugi del našega produkta: personalizirane puzzle. Učenka naše šole je zajela tradicionalni utrip Dravograda in Lubasove harmonike ter izrisala personalizirano ilustracijo Dravograda. To idejo smo prelili v igro puzzle in jo predstavili kot nov turistični produkt Dravograda.

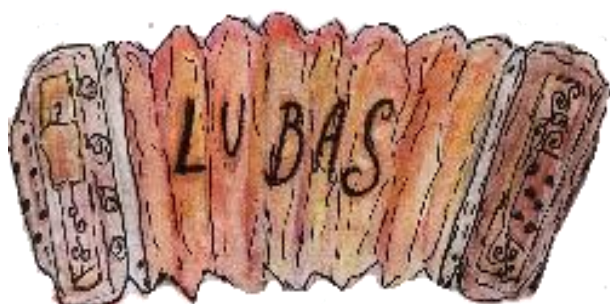
Ključne besede: Lubasova harmonika, harmonikarska tradicija, sodobna interpretacija tradicije Dravograda

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so nam pomagali pri iskanju podatkov z nasveti, dobro voljo in nam vlivali motivacijo.

Za pomoč se iskreno zahvaljujemo turističnemu društvu Dravograd, TIC Dravograd in Koroškemu pokrajinskemu muzeju. Še posebna zahvala pa gre podjetju Baja design Barbara Grabner S.P., ki je našo idejo pretvoril v končni izdelek.

KAZALO

KAZALO	3
UVOD	4
METODE RAZISKOVANJA.....	5
FRANC LUBAS	6
USTANOVITEV DELAVNICE V DRAVOGRADU, NADALJEVANJE V SLOVENJ GRADCU IN CELOVCU	7
LUBAS KOT VESELJAK	8
HARMONIKA NA SLOVENSKEM.....	9
GLASBENA TRADICIJA DRAVOGRADA.....	9
POMEN ZA DRAVOGRAD	10
PREDSTAVITEV LUBASOVE HARMONIKE KOT KULTURNO-TURISTIČNEGA PROJEKTA	12
JUNAKI SODOBNEGA ČASA.....	12
PREDSTAVITEV HARMONIKAŠEV OŠ NEZNANIH TALCEV DRAVOGRAD	13
ZVEN DRAVOGRAJSKE HARMONIKE SKOZI ČAS	15
PO POTEH DRAVOGRAJSKE HARMONIKE.....	15
Ste pripravljeni na lov? Dravograd čaka, da odkrijete njegovo glasbeno skrivnost!.....	16
Turistični produkt.....	19
FINANČNI NAČRT.....	21
PROMOCIJA IN CILJNA PUBLIKA	22
ZAKLJUČEK.....	23
VIRI.....	24

UVOD

Učenci in učenke OŠ Neznanih talcev Dravograd smo se pod mentorstvom učiteljice odločili, da bomo sodelovali pri **39. festivalu Turizmu pomaga lastna glava** na temo **T&T: Tradicija v trendu**. Po začetnih srečanjih z mentorico, smo se dogovorili, da bomo obudili spomin na prvega izdelovalca diatoničnih harmonik pri nas in zgodbo o harmoniki v Dravogradu popeljali do današnjih dni.

Lubasova harmonika, ki izhaja iz Dravograda, simbolizira preplet umetnosti in lokalne kulturne dediščine. V nalogi bomo predstavili pomen harmonike v našem kraju in se sprehodili skozi zgodovino vse od našega pionirja v izdelavi diatoničnih harmonik Franca Lubasa pa do današnjih dni. Izdelali smo igro **Zven dravograjske harmonike skozi čas** v duhu iskanje skritega zaklada, s tem da smo mi iskali izgubljeno Lubasovo harmoniko. Pot nas vodi od začetka in izdelave harmonike pa do njene trenutne lokacije. Odločili smo se tudi, da bomo izdelali preprosto igro puzzle/sestavljanko, ki bo služila kot spomin na našega pionirja v izdelavi harmonik ter tako še vizualno ozavestila simbol harmonike z Dravogradom, v ta namen smo izdelali tudi razglednice. S projektom želimo poudariti pomen harmonike in ga skozi tradicijo umestiti na zemljevid današnje turistične ponudbe Dravograda. Zven harmonike se je v Dravogradu pojavljal skozi čas in prav je, da mladi spodbujamo to tradicijo in ji sledimo tudi v našem trendu, ugotovili smo namreč, da harmonika ni samo inštrument za k nedeljskemu kosilu in h goveji »župi«, ampak lahko popestri tudi kakšno našo druženje. Zato smo v nalogi predstavili učence naše osnovne šole, ki z veseljem potegnejo meh.

Glavni cilj naloge je bil raziskati pomen Lubasove harmonike za Dravograd in možnosti njene vključitve v sodobno kulturno in turistično ponudbo. Predstavljene bodo zgodovinske in kulturne osnove, turistične ideje ter potenciali kot ga vidimo za razvoj harmonikarske tradicije kot sodobnega produkta.

METODE RAZISKOVANJA

Za pripravo naloge so bile uporabljene naslednje raziskovalne metode:

- Analiza ustnih in pisnih virov: Študija obstoječih dokumentov o Francu Lubasu in njegovem delu.
- Pregled lokalnih praks: Analiza obstoječih glasbenih dogodkov in harmonikarskih srečanj v Dravogradu.
- Predlogi turističnega razvoja: Oblikovanje strategij za vključitev Lubasove harmonike v sodobno kulturno in turistično ponudbo Dravograda.

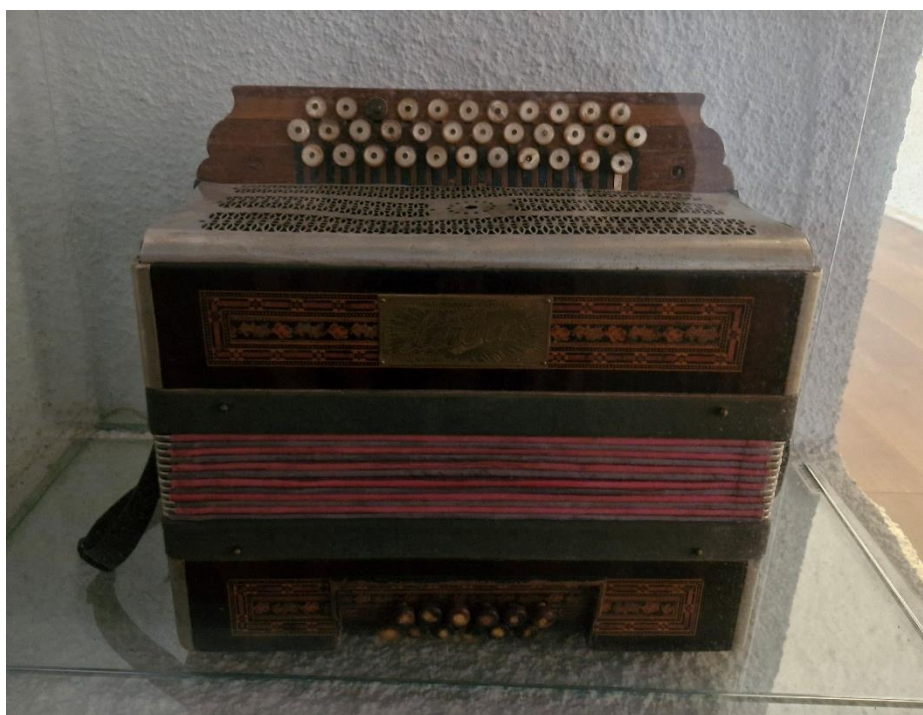

FRANC LUBAS

Franc Lubas se je rodil 3. decembra 1862 na Poljani pri Prevaljah (tedaj Avstroogrška). Svojo mladost pa je preživel v Ljubljani. Leta 1881 je izumil poseben model diatonične harmonike, po katerem je začel izdelovati svoje sloveče harmonike. Poročil se je 28. septembra 1890 z Matildo Wenischner. V zakonu so se jima rodili trije otroci: Maksimilijan Franc, Roza in Robert.

Leta 1888 je v Dravogradu odprl prvo podjetje za izdelovanje diatoničnih harmonik ter se kmalu uveljavil. V Dravogradu ni živel dolgo, vendar se ljudje spominjajo Lubasove vile, kjer je živel. Njegovo domovanje se je nahajalo na naslovu Trg 4. julija 5, delavnica pa je bila v nekdanji stari šoli na Trgu 4. julija 29, kar je v neposredni bližini naše šole. Njegova delavnica, ustanovljena leta 1888 v Dravogradu, je pomenila začetek ene najuspešnejših harmonikarskih tovarn v tem delu Evrope. Izdeloval je diatonične, kromatične in pa tudi klavirske harmonike. Po njegovih zaslugah se danes njegove starejše harmonike imenujejo *kranjske harmonike*.

Iz Dravograda se je z delavnico preselil najprej v Slovenj Gradec, nato v Ljubljano in kasneje pa v Celovec, kjer je razvil eno največjih tovarn v tem predelu Evrope Harmonika-und Accordeon-Fabrik Fr.Lubas & Sohn, od koder izhaja tudi razstavljena harmonika, ki smo jo občudovali v prostori TIC Dravograd.

Slika 1: Lubasova harmonika

Vir: TIC Dravograd, lasten vir

Poleg izdelav harmonik je opravljal tudi servise, tako svojih kot tujih proizvajalcev, jih uglasčeval in tudi poučeval igranja na harmoniko. Izučil je mnogo vajencev, ki so pozneje nadaljevali z izdelovanjem harmonik. Med najbolj znanimi so: Novak, Strasser, Železnik, Fleiss in Mervar.

Zadnja leta je živel pri sinu Robertu v Celovcu. Franc Lubas, oče prve kranjske harmonike, je umrl 1. avgusta 1933, ko je padel po stopnicah, star je bil 71 let.

Dejavnost je pozneje nadaljeval njegov sin Maksimilijan Franc Lubas, dokler ga niso leta 1945 ustrelili. Lubasova tovarna je obratovala do 1960-ih let, potem pa so jo zaprli.

USTANOVITEV DELAVNICE V DRAVOGRADU, NADALJEVANJE V SLOVENJ GRADCU IN CELOVCU

Franc Lubas je leta 1888, ko mu je bilo šele 26 let, v Dravogradu ustanovil podjetje za izdelavo harmonik in se, zahvaljujoč svoji glasbeni izobrazbi, kmalu uveljavil. Svojo dejavnost je pozneje prenesel v Slovenj Gradec, po prvi svetovni vojni pa v Celovec, kjer je ustanovil tovarno za izdelavo harmonik Harmonika-und Accordeon-Fabrik Fr. Lubas&Sohn.

Leta 1888 je Franc Lubas v Spodnjem Dravogradu na Koroškem ustanovil eno od največjih tovarn harmonik v Evropi. Delavnica se je takrat nahajala v neposredni bližini današnje šole. Izdelovali so različne harmonike od bolj preprostih do bolj zahtevnih, dvovrstične, trivrstične z dodatnim gumbom nad zgornjo vrstico, štiri- in tudi petvrstične (vrsta pomeni 1 stolpec tipk na levi strani inštrumenta), običajno z dvojno uglasitvijo. Med diatoničnimi so vsaj tri, ki jih imenuje »specialni kranjski model«. V Celovcu je izdeloval tudi klavirske harmonike znamke Stradella-Piano. Izdeloval je tudi kovčke za harmonike, opravljal servis svojih harmonik kot tudi drugih izdelovalcev, jih uglasčeval in zainteresirane tudi učil igranja na harmoniko.

Lubas naročil ni dobival le iz Švice, Nemčije, Italije, Anglije, Nizozemske, Belgije in AvstroOgrske, ampak tudi iz Severne in Južne Amerike, Avstralije in Azije. Njegovi najbolj tipični modeli so se imenovali Planina, Sava in Triglav. Glede na to, da je imel Lubas tudi nekaj znanja o igranju v godbah, je svoje kupce in tudi druge rad poučil, kako se igra harmoniko.

Ni znano, katerega leta je Franc Lubas premestil svojo dejavnost v Slovenj Gradec, takrat imenovan tudi nemško Windischgraz, saj je bilo stalno prebivalstvo mestnega jedra do konca prve svetovne vojne pretežno nemško. Tudi o vzrokih za premestitev lahko le ugibamo. V

Slovenj Gradcu je izdal svoj drugi katalog izdelkov s cenikom, na katerem označuje svoje podjetje kot »največjo štajersko izdelovalnico harmonik z električnim obratom«. Ali je bila res največja ali ne, je težko dokazati. V Slovenj Gradcu je po ustnem izročilu izdeloval harmonike v hiši ob Mislinji, ki velja za najstarejšo na današnji Kopališki ulici, stanoval je v vili na Celjski cesti nasproti današnje Name, trgovino pa je imel na Glavnem trgu (danes PIK bar). Glede na to, da je imel Lubas v Slovenj Gradcu zgolj delavnico, so tukaj izdelane harmonike za razliko od tistih, ki jih je pozneje izdelovala njegova tovarna v Celovcu, izredno redke.

Zahvaljujoč izjemni kvaliteti so bile torej Lubasove harmonike znane po vsej Evropi in tudi na drugih kontinentih. Franc Lubas je torej tipičen primer človeka, ki je na osnovi svoje sposobnosti uspel v življenju, kljub temu, da je izhajal iz skromne materialne osnove. Tudi njegov sin je zelo uspešno nadaljeval očetovo delo in bi ga bil morda celo prerasel, če ne bi v vrtincu medvojnih in povojnih dogodkov tragično preminil. Med drugo svetovno vojno, ko harmonike gotovo niso šle v prodajo, je tovarna začela izdelovati tudi pohištvo in druge predmete iz lesa, verjetno tudi za potrebe nemške vojske. V letih 1946/47 in 1952/53 je temeljito obnovila strojni park. Verjetno jo je že takrat prevzelo podjetje Rudolf Novak, ki izdeluje harmonike v Celovcu še danes.

LUBAS KOT VESELJAK

Ko je živel v Ljubljani je največkrat ob sobotah igral s svojo harmoniko v gostilni na Zgornjem Rožniku in razveseljeval tako stare kot mlade ljudi. Mnogi ljudje so se ga takrat spomnili kot Lepega Franceljna. Bil je tudi veseljak in mlad po duši, ljudje pravijo da se je udeležil prav vsake akcije, kjer sta bila glasba in petje. Veliko svojih harmonik je prispeval k božičnim nagradam in razveseljeval tako meščane kot kmete s svojimi darili. S svojim prijetnim značajem in radodarnostjo si je Franc Lubas postavil velik ugled med izdelovalci harmonik in harmonikarji še danes. Po pripovedovanjih občanov smo prišli do informacij, da se Franca Lubasa ne spominjajo dobro, ohranjene ni niti ene njegove fotografije.

HARMONIKA NA SLOVENSKEM

Na Slovenskem se je harmonika prvič pojavila šele v drugi polovici 19. stoletja, natančneje leta 1881, ko je Franc Lubas iz Dravograda izumil svoj inovativen sistem za diatonično harmoniko. Sedem let zatem je v svojem rojstnem kraju ustanovil proizvodno podjetje, kjer so izdelovali harmonike. Na trgu se je dokaj hitro uveljavil, saj so bile njegove harmonike izredno kakovostne in priljubljene. Leta 1913 je podjetje razširil v Slovenj Gradec in Ljubljano, po koncu prve svetovne vojne pa še v Celovec. Zahvaljujoč Lubasu se starejše harmonike imenujejo kranjske harmonike, zaradi česar lahko sklepamo, da se je inštrument uveljavil na Slovenskem.

Posel je kasneje nadaljeval njegov sin, a so ga po koncu druge svetovne vojne zaradi političnih razlogov ustrelili. V naslednjih letih je (obdobje med 1947 in 1953) je podjetje prevzel Rudolf Novak, ki še danes izdeluje harmonike v Celovcu (Korez-Korenčan 2003, 55).

GLASBENA TRADICIJA DRAVOGRADA

Poleg naravnih in kulturnih znamenitosti je Dravograd znan tudi po svoji bogati glasbeni tradiciji. Vsako leto gosti srečanje harmonikarjev diatonikov, ki ga organizira Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Dravograd. Na teh srečanjih se zberejo posamezniki in skupine iz različnih krajev, da bi predstavili svoje znanje igranja na diatonično harmoniko. Na primer, 12. septembra 2021 je potekalo jubilejno 25. srečanje harmonikarjev diatonikov, kjer so nastopile štiri skupine in dva posameznika. To srečanje je pomemben dogodek, ki ohranja in krepi ljubezen do harmonike ter povezuje glasbenike iz širše regije. Vsako leto pa se v Dravogradu, pri dvorani Špic D odvija prireditev Zlata jesen, ki jo organizira Turistično društvo Dravograd in JSKD OI Dravograd. Na tej prireditvi pa se tradicionalno srečujejo harmonikarji diatoniki.

Slika 2: Lubasova harmonika

Vir: lasten vir, 2025

POMEN ZA DRAVOGRAD

Harmonika je v slovenskem prostoru prisotna že od 19. stoletja, ko je začela nadomeščati nekatere tradicionalne instrumente in zmanjševati število godcev v glasbenih sestavih. Njena priljubljenost je hitro naraščala, saj je omogočala enostavno prenosljivost in bogat zvok, primeren za različne glasbene zvrsti.

V Dravogradu se je harmonikarska tradicija še posebej okrepila z delovanjem Franca Lubasa, ki je leta 1888 ustanovil delavnico za izdelavo diatoničnih harmonik in akordeonov. Njegove harmonike so postale prepoznavne po kakovosti in unikatnem zvoku, kar je prispevalo k razcvetu harmonikarske glasbe v regiji. Danes je harmonika nepogrešljiv del lokalnih glasbenih skupin, folklornih nastopov in kulturnih prireditev. Ta glasbeni instrument je postal simbol lokalne identitete in povezovanja skupnosti.

Posebno pozornost je pritegnila priložnostna razstava, posvečena 120-letnici Lubasove delavnice harmonik v Dravogradu. V sodelovanju Občine Dravograd s Koroškim pokrajinskim muzejem, Osnovno šolo Neznanih talcev Dravograd, z Alojzem Rožičem in Antonom Breznikom, so obeležili pomen dejavnosti, ki jo je Franc Lubas začel leta 1888 v Dravogradu in jo nadaljeval v Slovenj Gradcu ter v Ljubljani in v Celovcu, kjer je ustanovil tovarno harmonik, takrat poznano po vsej Evropi in širše. Razstava je posvečena 120. obletnici prve

Lubasove delavnice diatoničnih harmonik v Dravogradu, ki jo je Franc Lubas ustanovil leta 1888 in je bila prva na Koroškem. Živel je v vili Lubas (Trg 4. julija 5), delavnica pa je bila v nekdanji stari šoli (Trg 4. julija 29).

Popravila

tudi taka tujih fabrikatorov bodo pri meni najskrbnejše in najboljše izpeljane, posebno skrbno bodo harmonike iz- in prerubane (pre-uglasbene). Na tem mestu bodi opomnjen, da jaz vsako ubiranje (glasbenje) po polnovrstnem načinu ubiram, tako, da se vsak glas z gosti strinja, kar pri drugih, kateri le na posluh ubirajo, nikdar ni mogoče.

Zatorej prosim, da se pri novih naročilih vedno željeni glas (ton) naznači, ravno tako, po katerem a, oziroma instrumentu naj bo del harmonika ubrana.

Pouk.

Na tem mestu bi jaz od lovčarjev (fabrikantov) tako zelo priporočal seširke iz številk (Ziffernoten) za samostojno odsvetovanje, kajti jaz zamejem iz lastne skušnje tudi, da so oni ničvedne ter učencu le nepotreben trud pripravljajo in končno vselej k učencu vemo.

Nasprotno pa izjavim, da sem vedno rad pripravljen, vsakemu za igranje sposobnemu kupcu osebno dati pouk za igranje na harmoniko, kajti jaz sem prepričan, da ima le od dobrega igranja dani pouk vrednost in da se tako najprej in najboljše nauči.

Igranje na polnovrstnih harmonikah zahteva pred vsem znanje seširke (noti) in če začetak le pozna potem je vsak učitelj odveč. Vendar mi bode vsak, tudi najboljši igravec prihranil, da je najizdatnejše pri igri na polnovrstnih harmonikah pravi držaj basov in spremljevanje, in sicer, kakaj začetak učence opusti, je edino le v tem iskati.

Hvala moji popolni godbeni isobrazbi, prišel sem do popolne prepričanja, da se tem otrokom le odpušča, in sicer, ako jaz vsakemu kupcu godbene igre poljem, v kateri so bas in spremljevalne seširke (note) s črkami postavljene, kar igranje zelo olajša.

Vse blagorodje zagotavljam, da bode vsako tudi najmanjše naročilo v Vale popolno zadovoljstvo izbrano, se toplo priporočam z odličnim spoštovanjem

Prva koroška izdelovalnica harmonik
Franc Lubas-a
v Spodnjem Dravogradu, Koroška.

Posamezni deli

En popolni jekleni glas z basi, kakor model „H“ . . . K 36—
 „L“ 48—
 Vogli ponikljani 8 kom., kakor model „H“ 2 80
 Vogli (varovalci mehovih voglov) 4 ducate 2 20
 Zaslona (Verdeck) ponikljana, kakor model „H“ 5 20
 in gravirana 6—
 Trompete, ponikljane 4 kom., kakor model „H“ 1 20
 neponikljane 4 kom. — 96
 Za en meh borte za okvir 4—
 ponikljane 4 80
 Ena plošča za base, ponikljana in grav., kakor m. „H“ 2 40
 En trak za harmoniko elegantno obrobljen 2 80
 Zložena lepenska za eno harmoniko 1 40
 Gumbi, vijaki, usnje, papir, fornir, mozaik-vložke i. t. d. računajo se po kakovosti.

Prva koroška izdelovalnica harmonik
Franc Lubas-a v Spod. Dravogradu — Koroška.

Slika 3: Primer iz Prve koroške izdelovalnice harmonik
Vir: Koroški pokrajinski muzej, lasten vir

Na sliki iz razstave je mogoče videti cenik harmonik in posameznih delov iz tistega časa ter dodatne informacije o popravilih in pouku igranja na harmoniko, ki jih je ponujala Lubasova delavnica.

PREDSTAVITEV LUBASOVE HARMONIKE KOT KULTURNO-TURISTIČNEGA PROJEKTA

Lubasova harmonika, ki izhaja iz Dravograda, simbolizira preplet umetnosti in lokalne kulturne dediščine. Cilj projekta je predstaviti Lubasovo harmoniko in harmonikarsko tradicijo skozi čas ter jo približati širšemu krogu ljudi. V ta namen smo organizirali predstavitev harmonikašev naše osnovne šole, govorili smo z lokalno virtuosinjo na harmoniki Danajo Grebenc in izdelali ilustracijo z logotipom. V nadaljevanju smo raziskovali poti Dravograda, izdelali interaktivno igro ter puzzle/sestavljanke, ki ponazarja naravne lepote Dravograda pod okriljem tradicionalne harmonike.

JUNAKI SODOBNEGA ČASA

Naša občina se lahko pohvali z občanko, ki ponosno nosi naslov **Absolutne evropske prvakinja v igranju na diatonično harmoniko za leto 2024**, ki ga je osvojila bivša učenka OŠ Neznanih talcev Dravograd **Danaja Grebenc**. To je bil že njen drugi naslov.

Danaja je prvič vzela v roke harmoniko še preden je sedla v šolske klopi. Bila je ljubezen na prvi pogled in danes, 14 let kasneje, je mladinska svetovna prvakinja v igranju na ta inštrument, v vsem tem času pa je nanizala že toliko uspehov, da so njeni pokali, priznanja in nagrade dobili svoj prostor v njenem domu.

Prizadevnost na vajah je hitro obrodila sadove in Danaja je žela uspeh za uspehom na različnih tekmovanjih, udeležila se jih je že okoli 105. Najbolj se ji je vtisnilo v spomin tekmovanje junija 2019, na katero je tudi najbolj ponosna. »Takrat sem pri komaj 12 letih prvič postala mladinska svetovna prvakinja pod okriljem avstrijske zveze HVÖ v avstrijskem St. Peter Freiensteinu.« Uspehi so si sledili eden za drugim in tri mesece kasneje je postala še drugič mladinska svetovna prvakinja pod okriljem italijanske zveze harmonikarjev A.M.I.S.A.D. »Zatem sem postala še dvakrat mladinska svetovna prvakinja zveze CMA v Franciji, 2022 še absolutna evropska prvakinja. Septembra 2023 pa sem k moji zbirki iz večjih tekmovanj dodala še en naziv mladinske svetovne prvakinja, ki sem ga osvojila daleč na jugu Italije, v mestu Corvaru. To je moj peti naziv mladinske svetovne prvakinja v igranju na diatonično harmoniko, kar menda ni uspelo še nikomur doslej.« Danaja tudi pove, da brez Klemna Rošerja tega uspeha ne bi dosegla. Njegovo znanje, pravilen pristop in podpora so bili neprecenljivi. Klemen je odličen mentor, pedagog in prijatelj, zato je zelo ponosna, da je njen mentor. Pove, da ji je pri izzivih v življenju

v pomoč tudi življenjsko vodilo, misel Jožeta Ramovša, ki se ji je, kot je zaupala, globoko vtisnila v srce: »Glasba razveseljuje človeka in olepša njegove vesele trenutke, glasba mu pomaga preboleti najhujše žalosti, glasba ga opogumlja, glasba mu pomaga k zbranosti in ga tudi duhovno plemeniti.«

Slika 4: Danaja Grebenc

Vir: Arhiv Danaje Grebenc, 2023

PREDSTAVITEV HARMONIKAŠEV OŠ NEZNANIH TALCEV DRAVOGRAD

V prostorih avle OŠ Neznanih talcev Dravograd smo 27. 2. 2025 pripravili krajšo prireditev **Pokaži, kaj znaš na harmoniki**. Pogumni učenci naše šole so predstavili dosedanje igranje na diatonični harmoniki, povedali so nam zgodbe, kako dolgo in zakaj sploh igrajo diatonično harmoniko ter kaj jih pri tem veseli.

Nabor harmonikarjev je vključeval učence od prvega do devetega razreda. Ugotovili smo, da je harmonikarjev še več, a nekateri niso zbrali poguma, zagodle pa so nam jo tudi različne bolezni.

Pogumna učenka iz prvega razreda Anika Melanšek je povedala, da diatonično harmoniko igra že eno leto, zdaj pa jo igranje vedno bolj veseli in ji je všeč, da lahko tudi doma kaj zaigra. Njena vzornica je Danaja Grebenc, ki pa je tudi njena sosedka.

V drugem razredu smo našli kar tri harmonikarje. Lia Uršnik je povedala, da že pol leta igra harmoniko in ji je všeč zvok harmonike.

Taj Čurč je dejal, da tudi že pol leta igra, vseč pa mu je, ker ima lep glas. Veseli se pa še nadaljnjih vaj s harmoniko.

Nik Ferš pa harmoniko igra že leto in pol, vseč mu je barvitost inštrumenta in zvok lepih gumbov. Želi pa si kmalu zaigrati golico, z veseljem pa že zdaj doma zaigra na harmoniko in popestri kakšna praznovanja.

Nik Verovnik iz tretjega razreda je povedal, da harmoniko igra leto in pol, vseč mu je zvok različnih tipk, povedal pa je tudi, da zna zaigrati veliko skladb in tako z veseljem popestri šolski nastop ali rojstni dan.

Ines Ternik iz šestega razreda igra harmoniko leto in pol, vseč ji je, ker ima lep glas. Najbolj pa ji godi, da lahko na harmoniko zaigra več različnih pesmi in zvrsti.

Alen Razpotnik igra harmoniko že štiri leta in pol. Alen je redni podpornik naših folklornih nastopov in prireditev, pravi da zna skupaj zaigrati že 90 pesmi. Harmonika mu je vseč že od malih nog, saj so ga v to potegnili domači, zdaj pa že sam skrbi za popestritev praznovanj. Njegov vzornik pa je Matej Banovšek.

Lan Mesarič iz devetega razreda pa je povedal, da harmoniko igra že pet let. Ljubezen do harmonike je razvil v družinskem okolju. Lan z veseljem zaigra na kakšnih šolskih prireditvah, najraje pa zaigra skladbe Franca Miheliča, ki je njegov vzornik.

Slika 5: Harmonikarji OŠ Neznanih talcev Dravograd
Lasten vir, 2025

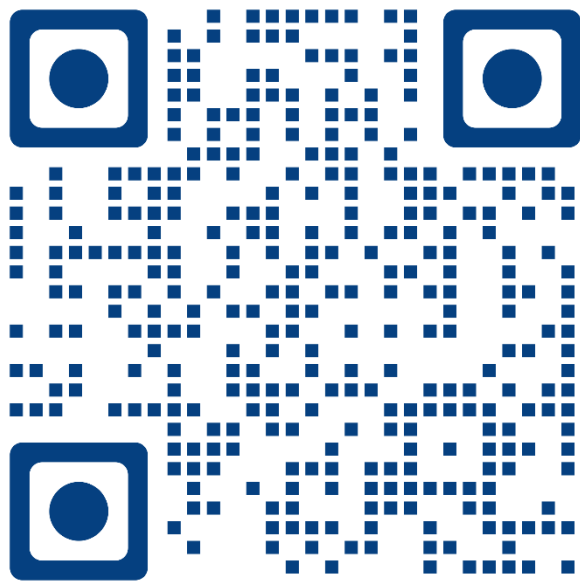

ZVEN DRAVOGRAJSKE HARMONIKE SKOZI ČAS

Danes harmonika ni omejena le na tradicionalno glasbo, temveč se pojavlja v različnih žanrih. Mladi glasbeniki prepoznavajo njeno vsestranskost in jo vključujejo v nove glasbene stile. Namen projekta je predstaviti harmoniko kot instrument, ki ni vezan zgolj na preteklost, temveč se lahko razvija in prilagaja sodobnim trendom ter je vedno aktualen.

PO POTEH DRAVOGRAJSKE HARMONIKE

Eden od naših načinov predstavitve Lubasove harmonike kot turističnega produkta je **ZVEN DRAVOGRAJSKE HARMONIKE SKOZI ČAS**. Ta vključuje točke v neposredni bližini osnovne šole. Udeleženske skozi raziskovanje vodijo QR kode, s pomočjo katerih lahko poslušajo zven harmonike in odkrijejo zgodovino Dravograda.

Slika 6: QR koda do povezave z navodili za igro iskanje harmonike

Ta povezava nas popelje na dokument, v katerem je predstavljena dediščina Dravograda z zemljevidom poti.

Od točke do točke pa nas na kraju samem vodijo nalepke s QR kodami do naslednje postaje.

Ste pripravljeni na lov? Dravograd čaka, da odkrijete njegovo glasbeno skrivnost!

Sredi Koroške se ob meji z Avstrijo nahaja Dravograd, občina s površino 105 km² in 8863 prebivalci. Na sotočju dolin treh koroških rek Drave, Meže in Mislinje, obkroženim z zelenim gozdnatim hribovjem, se stikajo starodavne in nove poti Dravograda. Največje naselje je Dravograd, kjer živi 3414 prebivalcev, sicer pa je štiriindvajset naselij zaokroženih v območja krajevnih skupnosti Dravograd, Črneče, Libeliče, Šentjanž pri Dravogradu in Trbonje. Korenine mesta, ki so z značilnostmi današnje podobe začele nastajati že v 12. stoletju prav zaradi ugodne prometne lege, so se nakazovale že v antiki. O pomembni srednjeveški vlogi trga pod gričem z razvalinami Starega gradu prijazno priča ohranjena veduta mestnega jedra, ki jo bogati romanska Cerkvica sv. Vida.

Dravograd, eno najstarejših slovenskih mest, leži ob reki Dravi in je bilo že v srednjem veku pomembno trgovsko središče. Znano je po svoji kulturni dediščini in glasbi, med katero pomembno mesto zavzema diatonična harmonika – ljudski instrument, ki spremlja številne slovenske pesmi.

Legenda pravi, da je v Dravogradu nekoč živel mojster prvi izdelovalec harmonik na Slovenskem, ki je ustvaril čarobno harmoniko. Ko je harmonika zazvenela, je po mestu odmevala glasba, ki je združila vse prebivalce. A nekega dne je harmonika skrivnostno izginila ...

Igralci imajo nalogo, da jo s pomočjo zgodovinskih in glasbenih namigov najdejo!

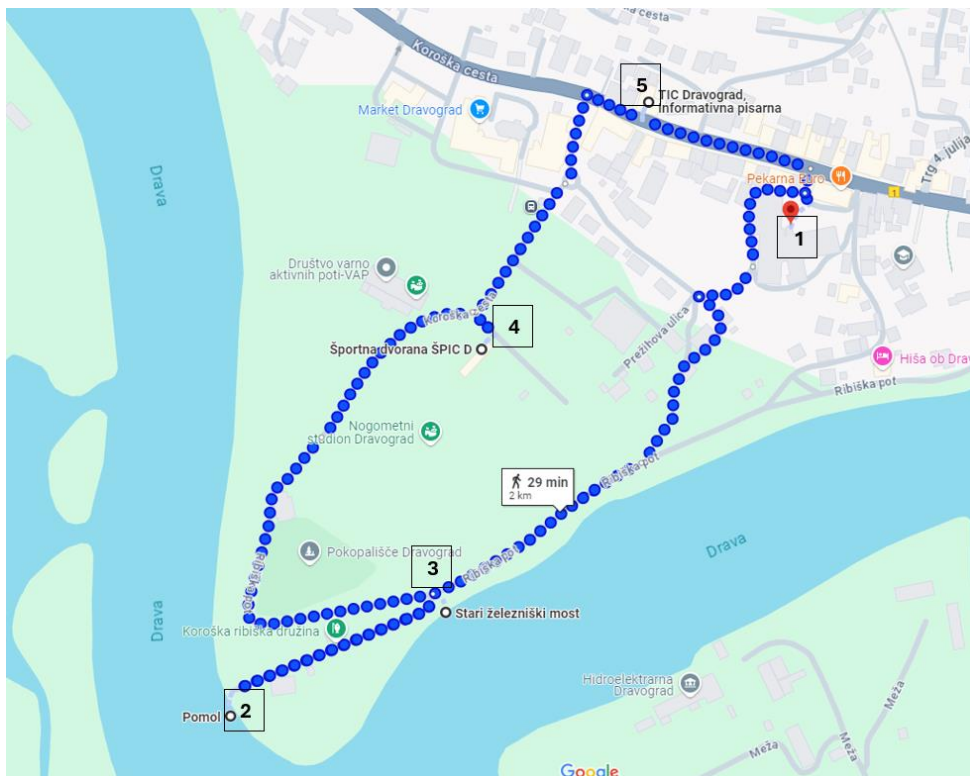
Cilj igre: Igralci raziskujejo zgodovinske točke mesta od izvora do trenutne hrambe harmonike, ob tem rešujejo glasbene ter zgodovinske naloge, da odkrijejo lokacijo skrite legendarne harmonike.

Kako poteka igra?

Igralci prejmejo zemljevid ali aplikacijo z označenimi točkami.

Na vsaki točki rešijo izziv, ki skupaj s sprotnimi namigi razkrije končno lokacijo in nagrado.

Zemljevid z označenimi postajami

Postaje in naloge

1. postaja: OŠ Neznanih talcev Dravograd (Glavni trg)

Naloga: *Dravograd je bil v preteklosti pomembno trgovsko središče. Katera reka teče skozi mesto?*

Pravilen odgovor: **Drava**

Pomakni se do ribiškega doma, vmes pa preberi zgodovinsko zanimivost.

Zgodovinska zanimivost:

V srednjem veku so skozi Dravograd potekale pomembne trgovske poti, ki so povezovale Avstrijo in Slovenijo. Dravograd je bil eden izmed najstarejših trgov na slovenskem ozemlju ter gospodarsko, politično in strateško med najpomembnejšimi na območju celotnega toka reke Drave. V splavarskem pristanu na Koroškem vas še danes s harmoniko v roki in z nasmehom na obrazu pričakujemo Koroški flosarji.

2. postaja: Pomol pri ribiškem domu

Naloga: **Znan obraz Dravograda**

Franc Lubas se je rodil 3. decembra 1862 in že v mladosti pokazal izjemen talent za glasbo in obrt. Leta 1888 je v Dravogradu ustanovil podjetje.

S čim se ukvarjal Franc Lubas?

Pravilen odgovor: **Z izdelovanjem harmonik.**

Pot te vodi do starega železniškega mostu.

Zanimivost: Lubasova delavnica, ustanovljena leta 1888 v Dravogradu, je pomenila začetek ene najuspešnejših harmonikarskih tovarn v tem delu Evrope. Izdeloval je diatonične, kromatične in pa tudi klavirske harmonike. Po njegovih zaslugah se danes njegove starejše harmonike imenujejo kranjske harmonike.

3. postaja: Stari železniški most

Naloga: **Poimenuj dele harmonike**

Pravilen odgovor:

- Mehi
- Tipke
- Bas
- Okvir

Nadaljuj pot do športne dvorane ŠPIC D.

Zgodovinska zanimivost: Most čez Dravo je bil v preteklosti ključna povezava za trgovce, danes pa je pomembna arhitekturna znamenitost mesta. Po znanih podatkih je čez dravski most potekal gost promet. Na Vidov tržni dan, ki ga je deželni knez leta 1457 obogatil s privilegiji letnega sejma, so pobirali dvojno brodnino in mostnino.

4. postaja: Športna dvorana ŠPIC D

Vprašanje: »Kako še drugače imenujemo diatonično harmoniko?«

Pravilen odgovor: **Frajtonarica**

Pot nadaljuj do TIC Dravograd.

Zanimivost: Vsako leto se pri dvorani Špic D zberejo ustvarjalci od blizu in daleč, ena izmed takšnih prireditev je Zlata jesen, ki se tradicionalno odvija meseca septembra. Znana tradicionalna združba je Diatonik Dravograd, ki rada popestri lokalne prireditve z zvoki harmonike. V čast pa nam je, da je ravno občanka Dravograda Danaja Grebenc aktualna absolutna evropska prvakinja v igranju na diatonično harmoniko za leto 2024.

5. Postaja: TIC Dravograd

Čestitamo, prišel si do konca naše poti. Tukaj te čaka skrita Lubasova harmonika, ki si jo lahko ogledaš. Izbereš pa si lahko tudi puzzle harmoniko ali zgolj razglednico, ki jo lahko tudi sestaviš in odneseš domov.

Hvala za sodelovanje! 😊

Dodatne ideje za prilagoditev:

Skupinsko tekmovanje: Igra se lahko izvaja v ekipah, ki tekmujejo, kdo prej odkrije lokacijo.

Interaktivna igra »**Zven dravogradske harmonike skozi čas**« je inovativna izkušnja, ki obiskovalce vodi po poti dravogradske harmonike. Udeleženci preko različnih postaj v mestu rešujejo naloge, povezane s harmoniko, lokalno kulturno dediščino in znanimi osebnostmi, ki so prispevale k razvoju glasbenega izročila.

Igra vključuje:

Zgodovinska dejstva in uganke, ki udeležencem približajo pomen harmonike.

Digitalne elemente, kot so QR kode na znamenitih lokacijah, ki odkrivajo dodatne informacije in interaktivne vsebine. Na koncu pa ogled originalne Lubasove harmonike in možnost nakupa inovativnih ilustriranih puzzle ali razglednice.

Nagrada ob koncu igre

Turistični produkt

Puzzle/sestavljanka predstavljajo edinstven, personaliziran in inovativen turistični produkt, ki združuje zabavo, izobraževanje in promocijo lokalne kulturne dediščine. Gre za inovativno obliko spominka, ki obiskovalcem omogoča, da na interaktiven način raziskujejo znamenitosti in zgodovino določenega kraja.

Slika 7: Začetek raziskovalne poti, OŠ Neznanih talcev Dravograd (bivša Lubasova delavnica)
Lasten vir, 2025

Slika 8: Zaključek raziskovalne poti (TIC Dravograd, lokacija Lubasove harmonike)

Lasten vir, 2025

Slika 9: Personalizirane puzzle/sestavljanke
Lasten vir, 2025

FINANČNI NAČRT

1. Osnovni podatki

Število puzzlov: 100 kosov

Cena izdelave na kos: 3,00 €

Skupni stroški izdelave: $100 \text{ kosov} \times 3,00 \text{ €} = 300,00 \text{ €}$

2. Minimalni dodatni stroški

Embalaža (osnovna kartonska škatla): 0,30 € na kos (skupaj 30,00 €)

Osnovni promocijski material (spletna objava, ročno izdelani plakati): 0,00 €

Distribucija (osebni prevzem ali lokalna dostava): 0,00 €

Drugi stroški (prostovoljno delo): 0,00 €

Skupni dodatni stroški = 30,00 €

3. Skupni stroški projekta

$300,00 \text{ € (izdelava)} + 30,00 \text{ € (dodatni stroški)} = 330,00 \text{ €}$

S pravilnim trženjem lahko postanejo priljubljen in cenovno dostopen spominek, ki obiskovalcem ponuja nekaj več kot klasični turistični izdelki. Naš poudarek je na lokalni zgodbi in personalizaciji za večjo dodano vrednost.

Želimo jih ponudi turistom s pomočjo TIC-a in Dravita ali preko spletnih platform.

PROMOCIJA IN CILJNA PUBLIKA

Naša ideja je, da bi Lubasovo harmoniko spet obudili in jo predstavili kot turistični produkt Dravograda. Mlajši generaciji bi tako predstavili izvor harmonike in povezanost z Dravogradom, tujim turistom pa bi se lahko pohvalili, da smo ravno na tem območju začeli s prvo izdelavo harmonik, v ta namen bi igro prevedli v nemščino in angleščino.

Za uspešno promocijo bi lahko uporabili še družbena omrežja ter se aktivno vključili s sodelovanjem z lokalnimi turističnimi organizacijami (TIC, Dravit, Koroški pokrajinski muzej, Turistično društvo, Diatonik Dravograd in drugimi) in ustvarili skupne prireditve.

Cilj igre ni le izobraževanje, temveč tudi ustvarjanje nepozabnega doživetja na prostem za vse generacije. Udeleženci ob koncu prejmejo simbolično nagrado, na primer mini puzzle ali razglednico z motivom harmonike. Želimo pa si tudi, da naša pot ni le del turistične ponudbe Dravograda, ampak tudi del izleta za šolske skupine.

Puzzle kot turistični produkt omogočajo poglobljeno spoznavanje kraja na zabaven način, obenem pa spodbujajo trajnostni turizem in promocijo lokalne kulturne dediščine. Dodatno lahko interaktivna igra »Zven dravograjske harmonike skozi čas« okrepi doživetje turistov in poveže zgodovino z modernimi tehnologijami, kar bo prispevalo k večji prepoznavnosti Dravograda kot glasbeno-kulturne destinacije.

ZAKLJUČEK

Franc Lubas je bil ključna osebnost v zgodovini izdelave harmonik v Sloveniji. Njegova harmonika je simbol tradicije, mojstrstva in kulturne dediščine. Lubasova harmonika nosi v sebi bogato tradicijo rokodelstva in glasbe, ki je globoko zakoreninjena v lokalnem okolju.

Leta 1888 je v Dravogradu odprl prvo podjetje za izdelovanje diatoničnih harmonik ter se kmalu uveljavil. Njegova delavnica, ustanovljena leta 1888 v Dravogradu, je pomenila začetek ene najuspešnejših harmonikarskih tovarn v tem delu Evrope. Izdeloval je diatonične, kromatične in pa tudi klavirske harmonike. Po njegovih zaslugah se danes njegove starejše harmonike imenujejo kranjske harmonike.

V Dravogradu ni živel dolgo, vendar se ljudje spominjajo Lubasove vile, kjer je živel. Njegovo domovanje se je nahajalo na naslovu Trg 4. julija 5, delavnica pa je bila v nekdanji stari šoli na Trgu 4. julija 29, kar je v neposredni bližini naše šole. Z naslovom »Zven dravogradske harmonike skozi čas« smo želeli obeležiti spomin na našega velika, povezati okolje šole in Dravograd s tradicijo. Naša igra je zasnovana tako, da nas popelje od začetka poti Lubasove harmonike, torej izpred prostora, kjer je nekoč stala delavnica, ob reki Dravi, ki je včasih pomembno vplivala na dostavo materiala, do prostorov Turistično-informacijskega centra Dravograd, kjer je slavna harmonika zdaj razstavljena. V povezavi Dravograda in Lubasove dediščine smo izdelali ilustracijo, ki smo jo s pomočjo lokalnega podjetja Baja design pretvorili v personalizirane puzzle/sestavljanke. Želimo si, da bi te puzzle in podobne nadaljnje verzije popestrile dom Dravograjčanov in širše.

S svojo zgodovino in kvaliteto predstavlja pomemben kulturni simbol, ki ga lahko izkoristimo za sodobne turistične in kulturne projekte. Dravograd uspešno prepleta svojo bogato harmonikarsko tradicijo s sodobnimi pristopi, kar omogoča ohranjanje kulturne dediščine in njeno prilagajanje sodobnim trendom. S tem se krepi lokalna identiteta, spodbuja kreativnost in zagotavlja, da harmonika ostaja živ del kulturnega življenja v Dravogradu.

VIRI

- Arhiv Turističnega društva Dravograd.
- Harmonike Lubas & Sohn. Pridobljeno s https://sl.wikipedia.org/wiki/Harmonike_Lubas_%26_Sohn (dostopno 20. 2. 2025)
- Informacijska tabla o Lubasovi harmoniki, TIC Dravograd.
- Intervjuji z lokalnimi glasbeniki in harmonikarji (šolsko leto 2024/2025).
- Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Dravograd (2021). 25. srečanje harmonikarjev diatonikov.
- Korez-Korenčan, D. (2003). Čarobni zvoki slovenskih orkestrrov. Ljubljana: Forma 7.
- Koroški pokrajinski muzej, Lubasova harmonika, 120-letnica prve delavnice harmonik na Koroškem.
- Koroški pokrajinski muzej. Pridobljeno s <https://www.kpm.si/kategorija-zbirke/kulturna-in-umetnostna-zgodovina/glasbena-zbirka/> (dostopno 20. 2. 2025).
- Novak, J. (2022). Slovenska glasbila skozi čas. Ljubljana: Založba Tradicija.
- Reklamni letaki Franca Lubasa iz Dravograda, Slovenj Gradca in Celovca iz arhiva Zdravka Zupana.
- Spletna stran Občine Dravograd. Pridobljeno s <https://www.dravograd.si/> (dostopno 20. 2. 2025).
- Spletna stran Osnovne šole Neznanih talcev Dravograd. Pridobljeno s <https://www.os-dravograd.si/> (dostopno 20. 2. 2025).
- Turizmu pomaga lastna glava: Bili so in ostajajo veliki ljudje. Franc Lubas in prve »frajtonarice« (2003). Raziskovalna naloga. Dravograd.
- Utrip Dravograda (2023). Pridobljeno s <https://www.utripdravograda.si/2023/11/107858/harmonika-je-v-dobrem-in-slabem-moja-zvesta-prijateljica-in-spremljevalka/> (dostopno 20. 2. 2025).

